

Factsheet Air Task Force

12 jaar Koninklijke Luchtmacht in Afghanistan

steun van Apaches niet zonder reden "het verschil tussen leven en dood". Een indrukwekkende operatie met de inzet van Apaches als wapensysteem was Operatie *Medusa*, die zich in september 2006 ten westen van Kandahar voltrok. Deze inzet en andere bleken dermate succesvol dat met enige regelmaat specifiek om Nederlandse Apaches werd verzocht. Sindsdien zetten deze heli's geregeld al hun wapensystemen in ter ondersteuning van het gevecht op de grond.

De vijf Cougar-transporthelikopters opereerden gedurende hun uitzendperiode vanaf Kandahar. Behalve voor reguliere transportopdrachten werden in maart 2007 drie transporthelikopters, samen met drie pelotons Nederlandse militairen, ingezet voor de evacuatie van Afghanen in de nabijheid van de overstroomde Helmand-rivier. Nederland had onvoldoende helikopters van

één en hetzelfde type om ze permanent in Afghanistan te stationeren. Op 1 mei 2007 namen daarom drie Chinooks de taken van de vijf Cougars over. Ieder volgend jaar wisselden de Cougars en de Chinooks rond mei en oktober. Dat het vliegen met de Cougar niet zonder gevaar was bleek op 10 december 2009 toen een Cougar in het noorden van de provincie Kandahar door een projectiel geraakt werd en met schade aan het aandrijfsysteem moest landen op een vooruitgeschoven basis. De inzet van transporthelikopters in Afghanistan eindigde op 1 oktober 2010. De Apaches-helikopters stopten op 11 november met het uitvoeren van hun operationele taken. De ATF (4 F-16's) verhuide van 15 tot 31 oktober 2011 van Kandahar Airfield naar Mazar e-Sharif. Vanaf die locatie werd tot 1 juli 2014 ondersteuning geboden aan de Nederlandse politietrainingsmissie in Kunduz en aan coalitietroepen.

F-16 detachement Kirgizië (2002-2003)

De Amerikaanse regering vroeg, n.a.v. de aanslagen op 11 september 2001, Nederland op 5 december 2001 om zes F-16's beschikbaar te stellen. Het Nederlandse deel van het detachement was op 30 september 2002 – 169 militairen sterk – nagevoeg compleet. De eerste drie F-16's arriveerden op 1 oktober, negen dagen later gevolgd door de resterende drie vliegtuigen. De beveiliging op het vliegveld Manas werd uitgevoerd door een objectgrondverdedigingspeloton van de Koninklijke Luchtmacht (35 militairen). De F-16's vlogen hun missies zowel overdag als 's nachts in paren. De afstand van Manas naar Afghanistan bedroeg ongeveer 1.000 kilometer en werd door de F-16's binnen anderhalf uur afgelegd. Voordat de piloten met de uitvoering van de taken begonnen, werd in de lucht bijgetankt om vervolgens plusminus drie uur in een zogeheten *holding area* te wachten op een mogelijke operationele opdracht. De F-16's hadden in operatie *Enduring Freedom* te maken met beweeglijke tactische doelen. Zo wierpen twee Nederlandse F-16's eind augustus 2003 ten noordoosten van Kandahar drie bommen af en werd het boordkanon gebruikt om grondtroepen die onder vuur lagen te ontzetten. Alvorens terug te keren naar Manas werd wederom bijgetankt. Het bijtanken geschiedde onder meer door de Nederlandse KDC-10. De KDC-10 beëindigde de tankeroperaties vanaf Manas op 1 april 2003. De Nederlandse regering besloot op aangeven van de Amerikanen het aantal F-16's met twee te verminderen en op 1 oktober 2003 het detachement terug te trekken. De F-16's hadden ongeveer achthonderd sorties boven Afgaans grondgebied gevlogen.

Apache-detachement Kabul (2004-2005)

De NAVO vroeg Nederland op 1 december 2003 om transport- of gevechtshelikopters beschikbaar te stellen aan ISAF. De Nederlandse regering besloot op 30 januari 2004 hieraan tegemoet te komen met 6 Apache gevechtshelikopters en een bijbehorend luchtmachtdetachement van 135 militairen. De helikopters werden als zelfstandige eenheid ondergebracht in het door Duitsland geleide helikopterbatalljon. Zij traden enerzijds op als snelle-reactie-eenheid en moesten anderzijds kwaadwillenden overtuigen van de slagkracht van ISAF. In het kader van laatstgenoemde taak werden luchtverkenningen en escortetaken uitgevoerd, en grondkonvooiën of transporthelikopters beveiligd. De Apaches konden in enkele specifieke gevallen buiten het operatiegebied van Kabul optreden. Een van de eerste operationele vluchten van het detachement betrof dan ook het escorteren van Duitse transporthelikopters naar de provincie Baghlan (in Noord-Afghanistan) op 4 april. De Apaches assisteerden ook enkele malen bij de arrestatie van gewapende tegenstanders van de Afgaanse regering en bij het zoeken naar verdachte voertuigen of wapenopslagplaatsen. Begin februari 2005 werden de Apaches met succes ingezet tijdens een zoektocht naar een neergestort verkeersvliegtuig. Helaas waren er geen overlevenden. De hoofdmacht arriveerde op 31 maart 2004 in Kabul en was vanaf 13 april operationeel inzetbaar. Tijdens een routinevlucht op 29 augustus 2004 stortte een Apache-helikopter neer en vloog in brand. Het incident vond plaats toen het toestel bij het overschrijden van een bergkam. Het toestel ging hierbij verloren. De bemanning liep slechts gering letsel op.

F-16/KDC-10 detachement International Security Assistance Force (ISAF) (2004-2006)

De Nederlandse regering besloot op 20 augustus 2004 zes F-16 vliegtuigen en een KDC-10 tankvliegtuig aan ISAF te leveren, ter ondersteuning van de presidentsverkiezingen op 9 oktober. De eerste van in totaal 180 militairen arriveerden op 8 september op het vliegveld Manas in Kirgizië, twee dagen later gevolgd door vijf F-16's en een KDC-10. De eerste operationele missie werd op 15 september gevlogen. De F-16's escorteerden onder andere de konvooien die de stembussen naar Kabul moesten brengen. Het detachement keerde in twee slagen, op 13 en 20 november, terug naar Nederland. Hamid Karzai werd op 7 december 2004 geïnaugureerd als president van Afghanistan.

ISAF had permanent behoefte aan gevechtsvliegtuigen ter bescherming van de *Provincial Reconstruction Teams* (PRT's) en andere ISAF-eenheden. Daarnaast had ISAF tijdelijk behoefte aan vliegtuigen ter ondersteuning van de parlements- en lokale verkiezingen, die werden gehouden in september 2005. De Nederlandse regering besloot op 25 februari 2005, om vanaf 1 april drie gevechtsvliegtuigen en een reservetoestel, alsmede ongeveer 100 militairen voor de duur van een jaar ter beschikking te stellen. De toestellen arriveerden op 24 maart op het vliegveld van Kabul. Vanaf 14 juli 2005 vormden de vier Nederlandse F-16's, samen met vier Belgische toestellen, de 1e *Nederlands-Belgische European Participating Airforces Expeditionary Air Wing* (1 NLD/BEL EEAW). Na het vertrek van het Belgische detachement in januari 2006, werd zijn plaats opgevuld door een Noors detachement met vier F-16's en opereerde de eenheid onder de naam 1 NLD/NOR EEAW. De algehele leiding was zowel tijdens de samenwerking met de Belgische luchtmacht, als tijdens de samenwerking met de Noorse luchtmacht in handen van de Nederlandse detachementscommandant. Op 12 mei 2006

kwam een einde aan de Nederlands-Noorse samenwerking. Dezelfde dag arriveerden vanuit Nederland vier extra F-16's, waardoor het totale aantal jachtvliegtuigen van het Nederlandse F-16-detachement te Kabul op acht kwam. De Nederlandse jachtbommenwerpers werden ingezet ter ondersteuning van eigen grondtroepen én van militairen van de coalitiepartners. Zo kregen Britse troepen in de provincie Helmand diverse keren luchtsteun van Nederlandse F-16's. In het kader van de deelname aan ISAF 'fase III' verhuisde het F-16-detachement van Kabul naar Kandahar. De verhuizing bekortte de reactietijd voor inzet boven de zuidelijke provincies aanzienlijk. De jachtbommenwerpers werden echter ook vanuit Kandahar nog steeds in heel Afghanistan ingezet.

Chinooks tbv Taakgroep speciale troepen Enduring Freedom (2005-2006)

Het kabinet besloot op 25 februari 2005 in te gaan op een Amerikaans verzoek om *special forces* en vier CH-47 Chinook-helikopters (totaal 250 militairen) ter beschikking te stellen van operatie *Enduring Freedom*. Op 26 april 2006 verlieten de laatste militairen die binnen dit deel van operatie *Enduring Freedom* dienden Afghaanse bodem. Op 27 juli 2005 verongelukte een van de Chinooks. Daarbij vielen geen slachtoffers, maar ging wel het toestel verloren. De grote transporthelikopter, met op dat moment een terreinwagen van het Korps Commando Troepen (KCT) aan boord, kwam nabij Abozai in de door de rotorbladen opgeworpen stofwolk in de problemen, kantele en raakte de grond. De Chinook vloog daarna in brand en was reddeloos verloren toen het vuur de munitie en brandstof bereikte. Eind oktober 2005 verloor de eenheid een tweede Chinook. Het betrof het toestel dat vanuit Nederland was uitgezonden om het eind juli verongelukte exemplaar te vervangen. Aanvankelijk was de

helikopter in september en oktober ingezet bij een Nederlands mariniersbataljon dat tijdens de Afghaanse parlementsverkiezingen tijdelijk opereerde in de omgeving van de stad Mazar-e Sharif in Noord-Afghanistan. Op weg naar *Kandahar Airfield* om zich aan te sluiten bij de Taakgroep Oranje, met aan boord zes bemanningsleden en elf passagiers, belandde de Chinook in de ochtend van 31 oktober tegen een berghelling in de buurt van de Salang Pas ten noorden van Kabul. Het raakte een heuveltop en maakte stuitend een buiklanding. Twee bemanningsleden raakten gewond, de rest van de inzittenden kwam er ongedeerd vanaf. De Chinook bleek onherstelbaar beschadigd en werd ter plaatse vernietigd.

Periode en locaties van de Air Task Force (ATF) (2006-2014)

De staf van de ATF werd geplaatst op Kandahar. Aanvankelijk bestond de ATF uit vijf Cougar transporthelikopters en zes Apache gevechtshelikopters op Kandahar zelf. Daarnaast vielen de acht op Kabul gestationeerde F-16's en een C-130 transportvliegtuig voortaan onder bevel van de ATF. Met de komst van een aantal Belgische F-16's naar Kandahar Airfield in september 2008 daalde het aantal Nederlandse F-16's naar vier. In de maanden na de instelling van de ATF volgden de nodige veranderingen. Op 20 oktober 2006 keerde de C-130 na een uitzending van precies een jaar terug naar Nederland. In het voorjaar van 2007 verbleef een C-130 wederom enige tijd in Afghanistan. Op 2 maart vertrok deze Hercules naar Kandahar. In totaal werden in deze periode ongeveer 4.000 personen en 180 ton cargo heen en weer gevlogen tussen Kabul, Kandahar en Tarin Kowt. Op 12 november 2006 verhuisde het F-16 detachement van Kabul naar Kandahar. De overplaatsing naar deze basis in Zuid-Afghanistan zorgde voor een belangrijke verkorting van de reactietijd. De

F-16's schoten ook na de verplaatsing talloze malen ISAF-grondtroepen te hulp in onder meer de provincies Helmand, Kandahar en Uruzgan.

De ontplooiing van de Apaches verliep voorspoedig, op een klein incident met de Q-01 na. Dit toestel werd op 30 april 2006 toen het op zijn opstelplaats stond, omvergeblazen door de straalmotoren van een vrachtoestel. De Apaches voerden hun eerste vliegopdracht uit op 29 april 2006. Zij hielden zich aanvankelijk vooral bezig met de beveiliging van de Nederlandse grondtroepen die zich in Uruzgan ontplooiden. Verder werden verkenningen uitgevoerd en konvooien begeleid. Tevens gaven ze directe luchtsteun aan grondtroepen en, als dat nodig was, vormden ze een snelle reactiemacht. Een memorabele missie vond plaats op 31 mei 2006, toen de helikopters voor het eerst sinds hun invoering in de KLu in 1996 op vijandelijke troepen vuurden.

Op 20 oktober 2006 verhuisden de gevechtshelikopters naar Tarin Kowt in Uruzgan, waarvoor op Kamp Holland onder meer een platform met zes opstelplaatsen was aangelegd en een grote onderhoudstent verrees. Door de stationering van de helikopters op de Nederlandse basis in Uruzgan kon beter bescherming worden geboden aan de Nederlandse grondtroepen. In april 2007 bracht Nederland het aantal Apaches op Tarin Kowt terug van zes naar vier, om ook op langere termijn de inzet te kunnen garanderen. Ter compensatie stonden vanaf dat moment twee extra F-16's in Nederland paraat, die binnen drie weken konden worden ingevlogen. De eerste wapeninzet van de Apaches in Uruzgan vond plaats op 1 juni 2006. Het bleek slechts het begin. De gevechtshelikopters, die zich spoedig bewezen als een effectief middel bij het leveren van *Close Air Support* (CAS), wisten de grondtroepen meer dan eens te ontzetten bij een zogenaamde *troops in contact* (tic). Een landmachtcommandant noemde de

